

Materiál na rokovanie

HSR SR 23. 08. 2021

bod 2

STANOVISKO

k Národnému programu aktívneho starnutia na roky 2021-2030

1. Popis návrhu

V roku 2020 sa skončilo implementačné obdobie dokumentu Národný program aktívneho starnutia na roky 2014-2020, prostredníctvom ktorého realizovala vláda SR a jednotlivé spoločenské subjekty svoje záväzky na úseku podpory aktívneho starnutia ľudí ako verejného záujmu a systematickej politickej priority.

V záujme zachovať kontinuitu tohto politického a odborného úsilia a v záujme vytvárať aj do ďalšieho obdobia lepšie šance pre všetkých a pre udržateľný rozvoj Slovenska, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR pripravilo návrh Národného programu aktívneho starnutia na roky 2021 –2030 (ďalej len „NPAS“) pre realizáciu opatrení zameraných na podporu politiky aktívneho starnutia ako verejného záujmu v národných podmienkach.

Od počiatku prác na NPAS bol uplatňovaný participatívny prístup k jeho príprave v súlade s koncepčnými zásadami podpory rozvoja občianskej spoločnosti, otvoreného vládnutia a tvorby verejných politík. Do jednotlivých fáz prípravy NPAS boli zapájaní zástupcovia rôznych sektorov spoločnosti (štátna správa a samospráva, verejné organizácie, odborníci či občiansky sektor).

2. Stanovisko KOZ SR

KOZ SR si uvedomuje nevyhnutnú potrebu podpory aktívneho starnutia a podpory striebornej ekonomiky v kontexte globálnych zmien a starnutia obyvateľstva Slovenska. Schopnosť starších pracovníkov zostať čo najdlhšie na trhu práce by sa mala výrazne zlepšiť. V reakcii na demografické výzvy a výzvy aktívneho starnutia je potrebné zaviesť opatrenia, ak je to potrebné, na národnej, sektorovej a podnikovej úrovni, s cieľom uľahčiť starším pracovníkom aktívne sa zúčastňovať na trhu práce. To znamená pracovníkom, ktorým to zdravotný stav umožňuje a chcú zotrvať na trhu práce, by nemali byť kladené prekážky a nemali by byť v znevýhodnenom postavení.

KOZ SR je presvedčená, že je dôležité prijať opatrenia na uľahčenie prechodu medzi generáciami v kontexte vysokej nezamestnanosti mladých a posilniť možnosť odovzdať skúsenosti starších mladším.

Z týchto dôvodov KOZ SR privítala snahu zostaviť Národný program aktívneho starnutia na nasledujúce obdobie rokov 2021 – 2030. Rozsah plánovaného obdobia dáva priestor na zaviazanie sa k ambicióznym cieľom. Zároveň KOZ SR upozorňuje, že niektoré ciele z Národného programu aktívneho starnutia na roky 2014 – 2020 sú stále aktuálne a malo by sa v nich pokračovať a niektoré ciele neboli úplne dosiahnuté a splnené.

Ďalej očakávame, že sociálni partneri budú primárne zapojení ako spolupracujúce organizácie, keďže sme presvedčení, že NPAS musí politicky zastrešovať vláda SR. Bolo by vhodné, aby bol prijatý a akceptovaný širokým spektrom politických aktérov, a bol tak udržateľný v celom plánovanom období.

V rámci rokovania HSR, KOZ SR uplatňuje nasledujúce obyčajné pripomienky, ktoré majú za cieľ sprecizovať predložený NPAS a uľahčiť jeho plnenie v budúcnosti:

- 1) V časti 4 Strategická časť – domény (oblasti) odporúčame zosúladiť zapojenie sociálnych partnerov, ako spolupracujúcich subjektov, čím sa zabezpečí, že žiadny zo sociálnych partnerov nebude opomenutý v procese realizácie opatrenia. Pojem sociálni partneri reprezentuje zapojenie zamestnávateľských zväzov a združení, a rovnako aj odborov, ako reprezentatívnych združení zamestnancov, do plnenia jednotlivých opatrení. Používanie rôznych pojmov (ako napríklad zamestnávateľia, či vymenovanie konkrétnych združení a pod.) môže v implementačnej fáze spôsobiť, že nebudú oslovené relevantné subjekty, alebo na každom opatrení budú participovať rôzne subjekty. Upozorňujeme, že to zároveň nevylučuje prizvať v procese implementácie ďalšie relevantné subjekty.

Konkrétne:

- 4.2 Podpora ľudských zdrojov v celoživotnom cykle – Cieľ 1: Legislatíva podporujúca celoživotné vzdelávanie – Opatrenie 1: Zapracovanie problematiky podpory ďalšieho vzdelávania starších ľudí do pripravovaného zákona o celoživotnom vzdelávaní – sa uvádzajú spolupracujúce subjekty „sociálni partneri, zamestnávateľia“. Pojem zamestnávateľia považujeme za nadbytočný, keďže sociálni partneri zahŕňajú reprezentatívne združenia zamestnávateľov.
- 4.2 Podpora ľudských zdrojov v celoživotnom cykle – Cieľ 3: Vzdelávanie orientované na starších ľudí posilňujúce ich možnosti zamestnania sa či udržania sa na trhu práce akceptujúce kľúčové trendy štvrtej priemyselnej revolúcie – Opatrenie 1: Podpora tvorby a realizácie programov vzdelávania podporujúcich kľúčové kompetencie pre celoživotné vzdelávanie s dôrazom na digitálnu gramotnosť, osobný rozvoj a duševné zdravie v kontexte požiadaviek trhu práce a zamestnanosti – keďže opatrenie sa uvádza v kontexte požiadaviek trhu práce a zamestnanosti odporúčame zahrnúť ako spolupracujúce subjekty „sociálnych partnerov“.
- 4.3 Zdravotná starostlivosť podporujúca AS – Cieľ 1: Financovanie zdravotnej starostlivosti zamerané na kvalitu – Opatrenie 1: Zavádzanie platových mechanizmov v jednotlivých oblastiach poskytovania zdravotnej starostlivosti s dôrazom na odmeňovanie za kvalitu liečby (nie za kvantitu) – odporúčame doplniť medzi spolupracujúce subjekty „sociálnych partnerov“, keďže nastavenie platových mechanizmov sa priamo dotýka zamestnávateľov, a rovnako aj zamestnancov.
- 4.4 Podpora ekonomickej aktivity v perspektíve životného cyklu – Cieľ 1: Flexibilné pracovné podmienky podporujúce zotrvanie starších ľudí v platenej práci a vekový manažment – Opatrenie 1: Príprava a zavedenie opatrení za účelom podpory udržania a zlepšenia pracovnej schopnosti zamestnancov pomocou vekového manažmentu a výsledkov zisťovania WAI (Work ability

- index) – navrhujeme spolupracujúce subjekty „RÚZ, AZZZ SR, APZ, KOZ SR“ nahradiť pojmom „sociálni partneri“.
- 4.4 Podpora ekonomickej aktivity v perspektíve životného cyklu – Cieľ 1: Flexibilné pracovné podmienky podporujúce zotrvanie starších ľudí v platenej práci a vekový manažment – Opatrenie 2: Zavedenie strategického nástroja riadenia ľudských zdrojov vekového manažmentu v SR (aplikácia vstupného auditu v rôznych odvetviach hospodárstva SR; vypracovanie individualizovaných plánov zavedenia; implementácia do praxe; monitoring a poradenstvo; realizácia výstupného a kontrolného auditu) – navrhujeme spolupracujúce subjekty „RÚZ, AZZZ SR, KOZ SR“ nahradiť pojmom „sociálni partneri“. Ďalej upozorňujeme, že nie je uvedená „APZ“ medzi spolupracujúcimi subjektami.
 - 4.4 Podpora ekonomickej aktivity v perspektíve životného cyklu – Cieľ 4: Efektívne aktívne opatrenia trhu práce podporujúce zamestnanosť starších ľudí v digitálnom svete – Opatrenie 3: Vypracovanie a pravidelná aktualizácia kvalifikačných a hodnotiacich štandardov jednotlivých kvalifikácií potrebných pre trh práce ako rámec pre prípravu a realizáciu rekvalifikačných programov, s osobitným zameraním na vekovú kategóriu 50+ – navrhujeme spolupracujúce subjekty „zamestnávateľa“ nahradiť pojmom „sociálni partneri“, alternatívne „Aliancia sektorových rád“.
 - 4.4 Podpora ekonomickej aktivity v perspektíve životného cyklu – Cieľ 4: Efektívne aktívne opatrenia trhu práce podporujúce zamestnanosť starších ľudí v digitálnom svete – Opatrenie 4: Podpora zamestnanosti osôb 50+ prostredníctvom spolupráce úradov práce, sociálnych vecí a rodiny a zamestnávateľov pri ich rekvalifikácii v súlade s potrebami priemyslu a služieb – navrhujeme spolupracujúce subjekty „RÚZ, AZZZ SR, APZ“ nahradiť pojmom „sociálni partneri“, alternatívne sa ako vhodné spolupracujúce subjekty javia „Výbory pre otázky zamestnanosti“.
 - 4.4 Podpora ekonomickej aktivity v perspektíve životného cyklu – Cieľ 5: Podpora udržania pracovných miest zamestnancov vo veku 50+ pracujúcich na vysokošpecializovaných pozíciách – Opatrenie 1: Spracovanie projektov na podporu udržania zamestnancov 50+ na vysokošpecializovaných pozíciách u zamestnávateľov – navrhujeme spolupracujúce subjekty „RÚZ, AZZZ SR, APZ“ nahradiť pojmom „sociálni partneri“, alternatívne sa ako vhodné spolupracujúce subjekty javia „Výbory pre otázky zamestnanosti“.
 - 4.7 Podpora dôstojnosti, nezávislosti a kvality života starších ľudí – Cieľ 5: Stabilizovaný odborný personál v sociálnych službách a jeho ďalší rozvoj – Opatrenie 1: Podpora motivačných programov a opatrení vedúcich k stabilizácii odborného personálu sociálnych služieb a k rozvoju jeho odbornosti prostredníctvom programov ďalšieho vzdelávania – navrhuje doplniť spolupracujúce subjekty o „sociálnych partnerov“.
 - 4.9 Zvyšovanie povedomia, dáta a výskum – Cieľ 2: Politika podpory aktívneho starnutia založená na dátach, priebežnom monitoringu a dôkazoch – Opatrenie 3: Realizovanie zisťovania o stave pracovnej schopnosti zamestnancov v SR na základe štandardizovaného nástroja WorkAbility Index (WAI) ako základu pre prognózovanie vývoja pracovnej schopnosti zamestnancov rôznych profesií v priebehu ich starnutia – navrhujeme

spolupracujúce subjekty „RÚZ, AZZZ SR, APZ, KOZ SR“ nahradiť pojmom „sociálni partneri“.

- 2) V kontexte opatrení, ktorých merateľným ukazovateľom je zmena legislatívy uvádzame, že sociálni partneri by mali byť súčasťou prípravy a tvorby legislatívnych zmien.

K samotnej legislatívnej úprave, ktorá z navrhovaných opatrení vyplynie, sa KOZ SR vyjadrí v príslušnom legislatívnom procese. Vzhľadom na charakter materiálu nelegislatívnej povahy uvádzame, že v súčasnosti uplatnené pripomienky k NPAS neznamenaajú automatický súhlas so všetkými navrhovanými opatreniami.

Konkrétne:

- 4.4 Podpora ekonomickej aktivity v perspektíve životného cyklu – Cieľ 1: Flexibilné pracovné podmienky podporujúce zotrvanie starších ľudí v platenej práci a vekový manažment – Opatrenie 4: Umožniť platenie a odvádzanie povinných príspevkov na starobné dôchodkové sporenie v prípade sporiteľov, ktorým sa vypláca dôchodok zo starobného dôchodkového sporenia a ktorí vykonávajú činnosť zakladajúcu dôchodkové poistenie – odporúčame uviesť medzi spolupracujúce subjekty „sociálni partneri“, aby boli zapojení už do tvorby legislatívnych zmien, keďže sa budú k príslušnej legislatíve vyjadrovať v medzirezortnom pripomienkovom konaní.
- 4.4 Podpora ekonomickej aktivity v perspektíve životného cyklu – Cieľ 3: Diverzifikácia spôsobov ekonomickej aktivity starších ľudí – Opatrenie 2: Zavedenie inštitútu aktuárne neutrálneho čiastočného dôchodku (ako nástroja postupného odchodu z trhu práce), motivácie dlhšieho zotrvania na trhu práce a zníženia tlaku na verejné financie – odporúčame uviesť medzi spolupracujúce subjekty „sociálni partneri“, aby boli zapojení už do tvorby legislatívnych zmien, keďže sa budú k príslušnej legislatíve vyjadrovať v medzirezortnom pripomienkovom konaní.
- 4.6 Zabezpečenie príjmu vo vyššom veku – Cieľ 1: Súladnosť legislatívy sociálneho poistenia s potrebou zlepšenia dlhodobej udržateľnosti dôchodkového systému a uplatnenia medzigeneračnej rodinnej solidarity – Opatrenie 1: Naviazanie dôchodkového veku na strednú dĺžku života – odporúčame uviesť medzi spolupracujúce subjekty „sociálni partneri“, aby boli zapojení už do tvorby legislatívnych zmien, keďže sa budú k príslušnej legislatíve vyjadrovať v medzirezortnom pripomienkovom konaní.
- 4.6 Zabezpečenie príjmu vo vyššom veku – Cieľ 1: Súladnosť legislatívy sociálneho poistenia s potrebou zlepšenia dlhodobej udržateľnosti dôchodkového systému a uplatnenia medzigeneračnej rodinnej solidarity – Opatrenie 3: Zavedenie automatického vstupu pre nových poistencov do systému starobného dôchodkového sporenia a ustanovenie minimálnej sadzby povinných príspevkov – odporúčame uviesť medzi spolupracujúce subjekty „sociálni partneri“, aby boli zapojení už do tvorby legislatívnych zmien, keďže sa budú k príslušnej legislatíve vyjadrovať v medzirezortnom pripomienkovom konaní.
- 4.6 Zabezpečenie príjmu vo vyššom veku – Cieľ 1: Súladnosť legislatívy sociálneho poistenia s potrebou zlepšenia dlhodobej udržateľnosti

dôchodkového systému a uplatnenia medzigeneračnej rodinnej solidarity –
Opatrenie 4: Podpora dobrovoľného sporenia na dôchodok cestou daňových a fiškálnych stimulov štátu ako nástroja zvyšovania motivácie ekonomicky aktívnej populácie vstupovať do dobrovoľných dôchodkových schém – odporúčame uviesť medzi spolupracujúce subjekty „sociálni partneri“, aby boli zapojení už do tvorby legislatívnych zmien, keďže sa budú k príslušnej legislatíve vyjadrovať v medzirezortnom pripomienkovom konaní.

- 4.6 Zabezpečenie príjmu vo vyššom veku – Cieľ 1: Súladnosť legislatívy sociálneho poistenia s potrebou zlepšenia dlhodobej udržateľnosti dôchodkového systému a uplatnenia medzigeneračnej rodinnej solidarity – Opatrenie 5: Zavedenie systému priebežného informovania poistencov o aktuálnych a očakávaných budúcich dôchodkových nárokoch z povinných a dobrovoľných dôchodkových schém ako podporného nástroja pre plánovanie odchodu z trhu práce – odporúčame uviesť medzi spolupracujúce subjekty „sociálni partneri“, aby boli zapojení už do tvorby legislatívnych zmien, keďže sa budú k príslušnej legislatíve vyjadrovať v medzirezortnom pripomienkovom konaní.
- 4.6 Zabezpečenie príjmu vo vyššom veku – Cieľ 1: Súladnosť legislatívy sociálneho poistenia s potrebou zlepšenia dlhodobej udržateľnosti dôchodkového systému a uplatnenia medzigeneračnej rodinnej solidarity – Opatrenie 6: Zavedenie rodičovského bonusu ako nástroja medzigeneračnej rodinnej solidarity – odporúčame uviesť medzi spolupracujúce subjekty „sociálni partneri“, aby boli zapojení už do tvorby legislatívnych zmien, keďže sa budú k príslušnej legislatíve vyjadrovať v medzirezortnom pripomienkovom konaní.

- 3) V procese prípravy tvorby NPAS, KOZ SR formulovala niekoľko opatrení, z ktorých niektoré možno v NPAS identifikovať. KOZ SR si dovoľí pripomenúť jedno opatrenie, ktoré považuje za dôležité a nenachádza sa v NPAS – **Analyzovať možnosti zmeny v dávkach v nezamestnanosti. S cieľom zvýšiť zásluhovosť odpracovaných rokov a zvýšiť ochranu starších ľudí pred dôchodkom v období nezamestnanosti. Zvážiť súbeh dávky a čiastočného úväzku v období pred dôchodkom s cieľom udržať primeraný príjem.**

V súvislosti s navrhovaným opatrením uvádzame, že prioritne sa navrhovala dopadová analýza, ktorá by v budúcnosti uľahčila rozhodovanie o zmene legislatívy. Prípadné uplatnenie v praxi, a teda zmena v dávkach v nezamestnanosti, by významne prispela k zabezpečeniu príjmu vo vyššom veku, zvýšeniu zásluhovosti v dávkach v nezamestnanosti, podporila zamestnanosť, a zároveň uľahčila prechod z ekonomicky aktívneho života do toho postproduktívneho.

3. Závery a odporúčania

KOZ SR berie predložený NPAS na vedomie a odporúča zapracovať uvedené pripomienky.